

Vzorová úloha budov verejných subjektov podľa návrhu revízie smernice o energetickej efektívnosti

2021

ÚVOD

V Európskej zelenej dohode¹ prijatej v decembri 2019 Komisia stanovila, že ide o „novú stratégiu rastu, ktorej cieľom je transformovať EÚ na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť s moderným a konkurencieschopným hospodárstvom, ktoré efektívne využíva zdroje, kde budú do roku 2050 čisté emisie skleníkových plynov na nule a kde hospodársky rast nezávisí od využívania zdrojov. Jej cieľom je takisto ochraňovať, šetriť a zveľaďovať prírodný kapitál EÚ

a chrániť zdravie a blaho občanov pred environmentálnymi rizikami a vplyvmi“. Ak sa majú tieto ciele dosiahnuť, „energetická efektívnosť musí mať prioritu“.

Pri tejto príležitosti Komisia oznámila aj to, že predloží plán (spolu s posúdením vplyvu) s cieľom zodpovedne zvýšiť cieľovú hodnotu Únie v oblasti zníženia emisií skleníkových plynov na rok 2030, a zaviazala sa, že do júna 2021 „preskúma príslušnú energetickú legislatívu a podľa potreby navrhne jej revíziu“.

V decembri 2020 schválila Európska únia záväznú cieľovú hodnotu EÚ znížiť domáce emisie skleníkových plynov do roku 2030 v čistom aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990.

Európsky parlament a Rada dospeli 22. apríla 2021 k predbežnej politickej dohode, aby sa do roku 2030 dosiahlo zníženie úrovne emisií skleníkových plynov aspoň o 55 %. Touto dohodou sa stanovuje rámec opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov v nachádzajúcich desaťročiach, ktorý sa však musí vykonať prostredníctvom osobitných právnych predpisov, aby sa tieto zníženia uskutočnili. Z prognóz vyplýva, že ak sa súčasné politiky vykonajú v plnej miere, zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 budú na úrovni nižšej približne o 45 % ako v roku 1990, ak nerátame emisie z využívania pôdy a absorpcie, a približne o 47 %, ak sa využívanie pôdy zaráta.

V pláne cieľov v oblasti klímy do roku 2030 sa teda načrtáva súbor opatrení požadovaných vo všetkých hospodárskych odvetviach a spustenie revízií kľúčových legislatívnych nástrojov na dosiahnutie týchto ambicióznějších cieľov.

Na jeho vykonanie bol v pracovnom programe Európskej komisie na rok 2021 oznámený balík „Fit for 55“ na zníženie emisií skleníkových plynov aspoň o 55 % do roku 2030 a na dosiahnutie klimaticky neutrálnej Európy do roku 2050. Balík sa týka najrôznejších oblastí politik vrátane energetickej efektívnosti, obnoviteľných zdrojov energie, využívania pôdy, zdaňovania energie, spoločného úsilia a obchodovania s emisnými kvótami.

Energetická efektívnosť predstavuje kľúčovú oblasť činnosti, bez ktorej nie je možné dosiahnuť úplnú dekarbonizáciu hospodárstva Únie. Na základe smernice o energetickej efektívnosti dokázala Únia v rámci súčasnej politiky energetickej efektívnosti využiť nákladovo efektívne možnosti úspor energie. V decembri 2018 bola smernica o energetickej efektívnosti zmenená ako súčasť balíka opatrení v oblasti čistej energie pre všetkých Európanov, a to najmä tak, aby

¹ Európska zelená dohoda, COM(2019) 640 final,
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>

zahŕňala nový hlavný cieľ Únie v oblasti energetickej efektívnosti na rok 2030 na úrovni aspoň 32,5 % (v porovnaní s predpokladaným využívaním energie v roku 2030) a aby sa povinnosť úspor energie rozšírila a posilnila aj na obdobie po roku 2020.

VZOROVÁ ÚLOHA BUDOV VEREJNÝCH SUBJEKTOV

Budovy vo vlastníctve verejných subjektov predstavujú značný podiel z fondu budov a verejnosť ich vníma veľmi intenzívne. Sektor budov má mimoriadny potenciál na úspory energie, keďže až 75% fondu budov únie má nízku energetickú hospodárnosť. Verejné budovy podľa odhadov využívajú približne 2% konečnej spotreby energie únie. V celom verejnom sektore stále existuje potenciál na nákladovo efektívne úspory pri obnove aj energetickom manažerstve existujúcich budov, ako aj pri budúcom obstarávaní energeticky efektívnych budov, výrobkov a služieb. Preto je vhodné stanoviť ročnú mieru obnovy budov, ktoré na území členského štátu vlastní verejné subjekty s cieľom zlepšiť ich energetickú hospodárnosť.

Členské štáty potrebujú mať prehľad o budovách, ktoré nedosahujú úroveň budov s takmer nulovou spotrebou energie, aby mohli stanoviť mieru obnovy. Preto by mali uverejniť a priebežne aktualizovať zoznam verejných budov ako súčasť celkovej databázy energetických certifikátov. Daný zoznam by mal umožňovať aj súkromným aktérom vrátane spoločností poskytujúcich energetické služby navrhovať riešenia obnovy, ktoré môže agregovať úijné pozorovacie stredisko fondu budov.

Je dôležité, aby členské štáty verejným subjektom poskytovali potrebnú podporu pri zavádzaní požiadaviek energetickej efektívnosti vo verejnom obstarávaní a vo vhodných prípadoch pri využívaní zeleného verejného obstarávania a na tento účel poskytovali potrebné usmernenia a metodiky na účely posudzovania nákladov počas životného cyklu a vplyvu na životné prostredie a súvisiacich nákladov. Očakáva sa, že dobre skoncipované nástroje, predovšetkým digitálne nástroje, uľahčia postupy obstarávania a znížia administratívne náklady najmä v menších členských štátoch, ktoré nemusia mať dostatočné kapacity na prípravu výziev na prekladanie ponúk. V tomto ohľade by členské štáty mali aktívne propagovať využívanie digitálnych nástrojov a spoluprácu medzi verejnými obstarávateľmi, a to aj cezhranične, v záujme výmeny najlepších postupov.

V návrhu článku 6 je vzorová úloha budov verejných subjektov špecifikovaná nasledovne:

Článok 6 - Vzorová úloha budov verejných subjektov

1. Bez toho, aby bol dotknutý článok 7 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/31/EÚ každý členský štát zabezpečí, aby sa každoročne obnovovali aspoň 3 % z celkovej podlahovej plochy vykurovaných a/alebo chladených budov, ktoré vlastní verejné subjekty tak, aby sa z nich stali budovy s takmer nulovou potrebou energie v súlade s článkom 9 smernice 2010/31/EÚ.

Ak verejné subjekty využívajú budovu, ktorú nevlastnia, uplatňujú svoje zmluvné práva v najvyššej možnej miere a podnecujú vlastníka budovy k jej obnove, aby sa stala budovou

s takmer nulovou potrebou energie v súlade s článkom 9 smernice 2010/31/EÚ. Pri uzatváraní novej zmluvy o využívaní budovy, ktorú nevlastnia, sa usilujú sa o to, aby predmetná budova patrila k dvom najvyšším triedam energetickej hospodárnosti uvádzaným na energetickom certifikáte.

Podiel aspoň 3 % sa vypočíta z celkovej podlahovej plochy budov s celkovou podlahovou plochou nad 250 m², ktoré vlastnia verejné subjekty dotknutého členského štátu a ktoré k 1. januáru 2024 nie sú budovami s takmer nulovou potrebou energie.

Poznámka:

Slovenská republika už v roku 2013 oznámila Komisii, že povinnú obnovu verejných budov bude aplikovať nielen na budovy ústredných orgánov štátnej správy, ale rozšíri ju na všetky budovy vo vlastníctve verejných subjektov. Predpokladaná ročná úspora energie pri prevádzke verejných budov sa do roku 2020 každoročne mala znížiť o 52,17 GWh. Tento cieľ Slovenská republika splnila.

2. Členské štáty môžu vo výnimočných prípadoch do ročnej miery obnovy budov započítať nové budovy vlastnené ako náhrada za konkrétne budovy verejných subjektov zbúrané počas ktoréhokoľvek z dvoch predchádzajúcich rokov. Takéto výnimky sa uplatňujú len vtedy, keď by boli nákladovo efektívnejšie a udržateľnejšie z hľadiska dosiahnutých úspor energie a dosiahnutého zníženia emisií CO² počas celého životného cyklu v porovnaní s obnovou takýchto budov. Každý členský štát jednoznačne stanoví a zverejní všeobecné kritériá, metodiky a postupy na určenie takýchto výnimočných prípadov.

Členské štáty na účely tohto článku sprístupnia verejnosti zoznam vykurovaných a/alebo chladených budov verejných subjektov s celkovou podlahovou plochou viac než 250 m². Tento zoznam sa aktualizuje minimálne raz ročne. Zoznam musí obsahovať aspoň tieto údaje:

- a) podlahová plocha v m²; a
- b) energetický certifikát jednotlivých budov v súlade s článkom 12 smernice 2010/31/EÚ.

Ako uvádza podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu na revíziu smernice, článkom 6 sa rozširuje rozsah povinnosti znižovať spotrebu energie v zariadeniach verejných subjektov v oblasti obnovy. Táto povinnosť sa už bude vzťahovať na všetky verejné subjekty na všetkých úrovniach správy a vo všetkých sektoroch činnosti verejných subjektov vrátane zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a nájomného bývania, v rámci ktorých sú budovy vo vlastníctve verejných orgánov. Prínosy vyplývajúce z obnovy verejných budov sa tak dostanú bližšie k všetkým ľuďom vo všetkých členských štátoch, čím sa násobí obnova vo verejnom sektore. Článok 6 sa zameriava na to, aby obnova spĺňala normu pre budovy s takmer nulovou potrebou energie, ktorá je posilnenou nákladovo efektívnou normou pre obnovu. Miera obnovy zostáva na úrovni aspoň 3%, čo je najnižší spoločný menovateľ minimálnej miery obnovy, pričom sa uznáva, že niektoré členské štáty, regióny a mestá už prijali prísnejšie požiadavky a normy v oblasti obnovy vo verejnom sektore. A napokon sa vypúšťajú alternatívy, ktoré umožňovali členským štátom podobné úspory energie inými opatreniami ako obnovu. Tieto opatrenia sa môžu naďalej považovať za povinnosti v oblasti

úspor energie podľa článku 8 a prispievajú k plneniu povinnosti podľa článku 8. Článok 6 sa zameriava na obnovu v súlade so stratégiou „Vlna obnovy“ (Renovation Wave for Europe²).

Stratégia pre obnovu budov

Až ¾ budov v únii neplní moderné štandardy energetickej účinnosti a veľa z nich stále používa na vykurovanie fosílnu palivá. Budovy sú zodpovedné za tretinu európskych emisií CO₂. Miera obnovy budov v EÚ je v súčasnosti na úrovni jedného percenta. Ambíciou Komisie je, aby do roku 2030 prešlo obnovou 35 miliónov budov.

Kľúčovou časťou stratégie je stanovenie minimálnych energetických štandardov pre všetky budovy v EÚ. Od roku 2030 budú musieť všetky novo postavené budovy splniť štandard nulových emisií. Existujúce budovy budú musieť dosiahnuť minimálne energetické štandardy pri každej väčšej obnove. Podľa Komisie sa má financovanie zamerať tiež na také obnovy, ktoré pomôžu znížiť energetickú chudobu. Stratégia napr. podporuje vytváranie energeticky pasívnych štvrtí, ktoré by integráciou obnoviteľných zdrojov a digitálnych technológií dokázali energiu vyrábať a predávať ju do siete.

Súčasťou vlny obnovy má byť aj projekt „nový európsky Bauhaus“³. Ide o kolaboratívny priestor, v ktorom budú architekti, digitálni experti, umelci, študenti aj podnikatelia navrhovať nové typy budov, kombinujúce environmentálnu udržateľnosť, moderný dizajn a technologickú inovatívnosť.

ZÁVER

Jednou z najdôležitejších zmien návrhu revízie smernice o energetickej efektívnosti je rozšírenie vybraných povinností na všetky verejné subjekty.

Ku koncu roka 2021 Slovinské predsedníctvo predstavilo nové znenie návrhu smernice o energetickej efektívnosti na základe prvotných reakcií členských štátov a technických úprav zo strany Komisie.

Nasledujúce francúzske predsedníctvo má v pláne aktívne rokovania k návrhu smernice o energetickej efektívnosti, pričom prvé rokovanie k textu jednotlivých článkov smernice sa bude konať už v januári 2022.

Zoznam použitej literatúry

- [1] Návrh Smernice európskeho parlamentu a rady o energetickej efektívnosti (prepracované znenie), COM (2021)
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a214c850-e574-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF
- [2] www.euractiv.sk

² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/eu_renovation_wave_strategy.pdf

³ https://europa.eu/new-european-bauhaus/about/about-initiative_en